

РЕНАТО ВУЈАКОВИЋ

МРАЧНИ МУК ЗЕЛЕНИХ ЗВОНА

Пролог

Кад се из анђеоски лебдеће, или, говорећи у духу времена, сателитске перспективе, погледа Средоземље – љуљушкано море, ветром расипана обала, питорескна полуострва, заливи, апстрактно нијансирана плавет дубине Егејског, Јадранског, Тиренског мора, налисали аквамарин тинте у локвици Црног, Каспијског и Мраморног, те мрке нијансе копна, које је начела со, арлаучућим ветром разрудила у грчко острвље, дамски заводљиву талијанску чизму, избрусивши што назвасмо Иберијом (у чему је литерарни бард препознао кожу одраног бика), органски топећи, потапајући праисторијске врхове, данас посве некомуникативне, тј. неасоцијативне мрље копна, западно: Сардинију, Сицилију, Корзику, источно: Крит, Кипар – делује убедљиво легенда која каже да је то крто, климаво приобаље, углачано сланим ветром до керамичког сјаја, у прошлости најзад попустило под телесином затетураног Титана, те да је у њ еруптивно продро Океан, черечећи Пангеу, транжирајући је у континенте. Делује одиста да је хук тог неуралгичног потреса пренет дубоко, стотинама километара у простор Африке, Азије, Европе. На плутајућим крхотинама судараће се вере, културе, катаклизмичним трењем, мрвљењем тла, круниће се народи, расе. Онако како небеска тела, сав навођени космички шкарт, шири око себе магнетно, гравитационо поље, и овде ће се кроз атмосферу преносити, увирати у колективно несвесно, ширити бласт епског судара.

Данас, рецимо, стојећи на црти трећег миленијума (стотине километара дубоко у гвозденој колевци Западне цивилизације, миљама далеко од молитвеног умивања обале, али простору који

није поштеђен исте те плиме-осеке, заправо, таквом да вековима трпи цикличне стихије, а његови људи ту подмуклу струју примордијалних импулса, једнако правилно као што месец меном масира земљу, њише мора), живо је сећање на догађај од пре шест векова. Инерцијом тог вртложења, мушичавошћу људског инстинкта, на светој српској земљи, судариле се војске. (Данашњи сеизмолози би тај тресак, изван сваке сумње, регистровали својим свемирским инструментима.) И заиста, одјекнуће ономад, пренеће се хиљаду километара у континент, глас о бици на Косовом пољу.

Јулијанским календаром мерећи, беше то јуна 15, лета господњег 1389. У зору умукну пој коса (црни, скакутави птић ће се заувек престрављен склупчати на мапи као топоним), заглушен звекетом штитова, димискин сабљи, крљушт-оклопа, стубастих мачева, лонац-кацига; врели облак згуснуо се до непробојности и топот хиљаде копита, бучање подјарених ратника. На северу витезови кнеза Лазара Хребељановића вијоре барјацима жигосаним Крстом; у срцу им „огањ којим гори а не сагорева”, као одсјај стотину огледалаца погледи им блескају кроз визире, крстолике отворе тотхелмова.¹ До крви притегнут черволер,² пред фатумски судар у коме ће се, попут небеске метеорске окрзотине, врело шиштећи истопити маса и снага једног народа.

Уставиће јуродиви Лазар (овај пут) најезду шиљобрадих Сарацена. Одбивши да откупи живот и клекне пред Муратом, пљунуће на ферман којим би Худаведигјар (Праведни) да му подвали вазалство. Жедни крви јаничари већ кевћу са султановог повоца. На пушкомет искри полумесец из зеница обрезаних; вичнијих сабљи и черечењу но певушењу ајета из сура курана. Разјареном анадолском бику заклетом да завлада Румелијом,³ та шинтерски отета деца са Кавказа најубојитији су рог, којим је већ опустошио Византију, Грчку, Бугарску.

Данима лебдеће облак пурпурне измаглице над Газиместаном. Звекет мачева, крици убогаљених. Шедрван лепљиве крви, остаде као свети холограм у прегаженој трави. И звери се разбежаше. Но, кад се све умири, тридневно омутавелим, ослепелим Србима, кад најзад промуцају и прогледају, отвори се Пут, Небо, Нова Отаџбина. За једне до данас сулуди мит, легенда, за друге једина могућа стварност.

И тада, као и толико пута доцније, звониће за прославу, част одбране Крста. Три дана, без престанка, лармаће сопран-високе

¹ Карактеристичан шлем, из 12–15. века, оклоп за главу „топфхелм”, што на немачком значи „шлем за лонац”.

² Полуокружне гвоздене кациге.

³ Назив који су користиле Османлије за балкански део царства.

катедрале и баритон-дубоки храмови од Будима, Беча до Париза, Нотр Дама.

Елем, зелена звона умукла су одавно. Ишчезло је бестрагом ватрометно одушевљење залеђене Европе. Ретко се огласе и за помен Бога. А то нас опет учи, подсећа, да су ерозије и поплаве људског духа опасније, да дубље и лакше раскопају ту *црвену їлину*, сапирајући и бестрагом односећи све њене нијансе људскости.

1.

1981. Марта шеснаестог. Изјутра.

На улазу у Леваш из правца Пећи, имање Дојчиновића. Од куће низ стрмину ка цести, паралелограм ливаде, орезани винова лоза и воћњак.

„Помоће ти Бранка. Отишла је?“, забрундавши Војин уско-меша мутњикави желатин јутарње светлости, искрзан зујањем пчела и бубиња, хармонијом шаре коју везе пој и цвркул.

Поранивши да догради обор, дотеглио греду до стаје, док му с плећа прамичцима испарава.

„А имамо ли ми душу? Цео век?“, ропће Живка, стиснувши уз бок ванглу, у овој још трза ножицом обезглављена кокош.

Доскора се крила да поправи мараму, срамећи се слепљене косе, а сад као да вреба да муж види бело, спљоштено ћубе. Теретом који је за свог века претурила, могао би никнути још који рог на Проклетији, али, осим суве коже и старачки збрчканог лица, ништа друго не казује да увелико гура седму деценију. Зна она, њој ће допасти да нахрани, помузе тих десетак оваца, што се без муке, такорећи саме од себе запатише.

„Забранити и Велику недељу?!“, настави брондати.

„Не, Живка“, Војин испусти секирче, „ја не памтим!“

„Можда пусте.“

„Одо доле, опет, да видим. Пешке ћу, па ћу је сачекати на станици“, рече, предухитривши Живку да га опомене да узме бицикл – наиван покушај да се осигура да јој човек успут не тргне коју.

„Причала сам ти са сином“, зариће у Војина копље-поглед, зачудо без шума, „с поште, телефоном.“

„Сад ми казујеш?“

„Мислила да и не казујем“, ишчупа га, без журбе, да Војин ни не трепне.

„Не да му?“

„Твој син, не пита жену, ич!“

„Да, Бога ми!“

„Треба им пара. Малом се опет дало на кашаљ.“

„Ја га теро да се сели?!“
„Знаш ти добро ко га је потеро. Ено, и Коста продаје ђедовину.“
„Ајде, онда сви да бежимо! Ајде, да оставимо и ти и ја све!
Нек сачека да склопим очи, па нек распрода!“
„Из Девича⁴ отеше оно дете. Дван’ес година! Еј, злотвори!
Кукала им мајка! Проклети да су! Од шесте расла у манастиру.
Деда⁵ отишао за Београд, да се жали властима“, врти главом, на
лицу јој ожиљак боре какав уреже сечиво.
„Да се жали?! Еее, Богице! Ко ме?“
„Пази нам оно дете, Војине!“
„Живка!“
„Не *живкај*, него четворе очи. Мене стра’ и у школу да је
пустам.“

„Не призивај! Ти си јутрос бунике, видим ја.“
Бранка је најмлађе Војинове дете. Љубимче. Родила се кад су
се два старија сина већ замомчила. Једина наследница плавооке
бистрине Дојчиновића. Данас матурант, познаје сваку стопу Лева-
ша, све мене. Зна за сваки грм, дивљи орах, крушку; предвиђа без
грешке, сваки кишни одрон стене низ пут ка Пећи. Открила сваки
крњотак куле и бедема више Патријаршије, иако не зна, заборави-
ло се, да је с ове, у давнини, о копље подбочен стражио плећати
Дојчин, њен предак. Путујући аутобусом прокљувива је и која се-
дишта је зими умлачила сунчева зрака, а где им се, лети, баздљи-
ви скај ужарио. До рефлексне навике, такође, пробио се и опрез,
односно знање поред кога не сме сести.

Кад се најзад дохвати траке покрај постројених зграда, где је
напред, с десна, сивкастозелена спратница Средње машинске школе,
проћи ће кроз гомилу, у којој штрчи плавокоси младић са рупицом
на бради. Од блеска његовог осмеха Бранки се заманта, наоштреше
јој се длацице, покрену жар-сензације. Зна тек да се зове Милутин.
Име младића (посве несвесног скерлетне бајке) Бранка осети и у
утроби. Супституисало се, милује га руком, као фетус. Никада га
није наглас изговорила. Стидљивост, сујеверје, тек, ни најбољој
пријатељици не одаде блеском инкарнирану љубав, што је очврсну-
ла, уобличила се снагом тајне.

Бранкине образе издубиле две рупице осмеха, дочим јој, као
и код мајка Живке, оштроравне обрве лицу дају строгост. Сличност
са мајком пренели и крупнији, горњи зуби. Кад ће одрезати косу
до испод уха, с две просте шнале зацрта разделац по средини
темена. Осмех јој отад блиставији, а плавет очију бистрије дубља.

⁴ Манастир Девич на Косову и Метохији.

⁵ Потоњи патријарх Павле, у то време владика Рашко-призренске епархије.

Све су дуже њене шетње кроз град-извидницу, град што од неба узе варљиву белину облака за патину камену каквим се од старине овде градило. Сваким даном круг више у шетњи корзом, подруку са другарицом из клупе, стидљиво меркајући пролазнике. Десном страном од хотела Метохија, зграде Општине и хотела Корзо, у нади да ће угледати и на јави оног што се разбашкарио у њеним сновима, у машти чак конкретније присутан. На јави некако нестваран. Слично јој се ту, у језгру града, покатакд причине Проклетије, као изненадни продор друге димензије, ванвременски присутне, попут фантазмагоричне пројаве подсвести; нарочито током зимске разведрице делује то тако – модрикавом измаглицом, свежином беличастих врхова.

2.

Наједном неотпоран на свежину Војин се огрне.

Сако му вазда тако, тек пребачен, рукави кошуљи подвртнути, јер по прилици увек нешто ваља потегнути, однети, принети, почупати. Прегазу ливаду савијену првим откосом. Зибљући рукама, куковима, у ритму клатна, тактом и покретом у којем кореограф засигурно препознаје траг фолклора, народних игара, замаче ивицом друма што залама кривином поред куће. Подштуцан брк, качкет на сдини, инсигније достојанства, година.

Дојчиновићи вековима стасаваху на тој уској висоравни, источном ободу Проклетија, пећком засеоку Левоше. Нагло, зарана, динамиком гена поседе, па витални, у здрављу кусају остатак живота, бауљајући тим путељком што полабаво ушива неколико српских домаћинстава овде-онде разбацаних по брежуљцима. Формиран праспорим геоморфним понирањем, тај пут је у садашњици час асфалт, час туцаник, блатњава пртина прикопчана на свеколики богаз и урвину, куда се већ човек ломата мрављом радом и насушним потребама. Њиме Војин ћутке промакне поред станичне надстрешнице.

Под овом три зачупавела младића. Исте им мусаве фармерке, излизане јакне. Као пуцањ одјекне кад прасну на албанском. Један се заљуљао окачен о греду, друга два успентрани на клупу стењу загрљени, играјући шоту, наглуво. Војин се не осврне ни кад један плује псовку у његовом правцу.

Све чешће базају и у Леваш. Прошле недеље га с пута гађали каменицама, док је ковао летве на стаји, још млађи од ових несретника. Утерали страх Србима. На Јоканичкој коси зимус опљачкан и запаљен Маричин бивак. Нико до данас није одговарао, нити ће. Изболи Војиновог кума Васу, на сењаку. Мучки се

пришуњао, с леђа му зарио нож, за длаку промашивши десни бубрег. Васа га, пластећи, ни чуо ни видео. Сад му карабин о рамену, и кад је трактором, и кад ће бициклом у продавницу. Због „танцаре” га три пута приводила полиција. Он се гради луд. Режимски људи, Срби, зарад *брајтсџива* и *јединсџива* гуше у народу сваки револт.

Како било да било, покрпљени пут ће онкрај имања Лукића, ускоро, мало ниже, већ иза брда, избити на Патријаршију.

Чим пристигне нађуши паљевину. Начу мутан каламбур звукова: рику мотора, довикивање, све засуто жубором хитре Бистрице. Похитавши бедему, где раштркано паркираше кола, препозна стојадина лекара пећког диспанзера Костића, кола других Срба из града. Уз полицијски ауто цистерна обојена чистом рђом. Лево од улаза, с места конака, дим се разлегао на потамнеле крошње у дворишту, на заталасане куполе храма, димом обвијен и горди звоник. Као да је циновска, летећа хоботница у бекству пључнула траг мастила, па замутивши читав приказ шмугнула кроз кланац Руговске клисуре. Заметнувши сваки траг, окадивши Патријаршију црнилом, ваздух с гаражи. Злосутно осенчене стазе од камена, травњаци, док по дворишту ниско, као измаглица, лебди нерасплинут дим.

Нахерена цистерна клопарањем бургија манастирски мир. Кроз млитава црева грца цурком вода, без изгледа да набрекну млазом. Ватрогасце, надасве сталожене, ни то не тишти. Један, ког сретне на улазу, неће скрити осмех.

„Шта гори?”, фркне Војин.

„Не видиш, одбруси пајкан.

„Како, људи?!”

„Бабетине не пазе, ето како! Ето како!”, старији, испршен, каубојски окачио палчеве о каиш.

„Шта причаш?!”

Војин прође надзидану капију, обиђе камени белег палате, тек темељ одолео бришућој струји времена. Конаку ће. Задиханом, у шапи му сако. Син Петковића, режимске шпије (ономад стражио пријављујући властима кад неко сврати у Патријаршију), руку гурнуо у џеп панталона, другом на усни придржао цигарету. Досадом у очима погледа Војина, кад овај избије испод крошњи конаку. Залудник фрљне опушак у бунар, над овим челични лук са крстом.

Угледавши урушен конак, Дојчинов потомак се укопа; црнпурасти дим вулкански куља навише, групице, овде-онде, као изједено ткиво што се разлаже, нестаје.

Убитачно клопарање камиона с цистерном не тихне. У кабини, на волан налакћен један згољав, у излизаној униформи; одсутан у мислима прочачкаће и нос, зевнути, протегнути се под

лонац-шлемом. Ту је свештеник ког је виђао на конаку. Без камилавке, лица замуљаног знојем и гаражи, очима сад некако крупнијим, плављим. Дроби згрбљеној монахињи, млати рукама. Пресамићена на трonoшцу, омлитавела заветница се заклати, вртећи главом посегне рукама небу.

„Дајте! Дајте!”, довикнуше.

Редак гест хитње прене мутаво зијање униформисаних. Забубња ватра, недрећи смрад урушеног, изгорелог крова. Гори што по природи не гори: цигла, камен, цреп. Хуком се сручи кровна греда, подјари рој жеравица, узбурка непровидан дим.

Закукаше монахиње. Исто како би мати посрнулом детету, трже се игуманија Февронија. И њој гараж осенчила лице.

„Одби, одби! Одмакни!”, један кракати, што замирућим млазом нишани ватру, препречи јој пролаз.

„Човече, зайти из Бистрице! Чујеш?!”, игуманија плесне рукама. Подбочи руке о кукове. Најпосле устукне.

„Видиш, мој Војине, да ђаво никад не спава”, приђе му с леђа пећки лекар Јово Јевтић.

Његово ћелаво теме Војину је тек до уха. Потесни, вунени капутић укаљан му блатом.

„Шта је ово, Јевтићу?”

„Подметнуто”, оборивши главу рече земљи, попут оног што није смео ником наглас рећи да цар има козије уши.

„Арнаути?”

„Пха! Ни ови наши се не ломе да гасе.”

„То хоћу, што се не приђе и другом цистерном?”

„Каже – не ради. Каснила, стигла полупразна! Откуд знам Војине, не смем ни да питам”, заврти главом, „набеђују монахиње да су оне криве. Мати замало да изгори! Спасавали, износили из ризнице, кад се обрушила греда, закрчила пролаз.”

„Боже помози!”

У довратку храма десно, из руменог мрака исплива марамом забрађено лице. Одмах и потоне, у послушању да се моли.

„Спасиле ризницу. Сасуде, иконе, књиге. Дамаскин ишчупао голим рукама решетке са прозора. Тако је спасили.”

„Како си из града?”

„Мене и Лазу из диспанзера. Одмах јутрос, ни мантил нисам обукао. Јавио осталима. Две недеље смо приправни. У Приштини кључа и данас. Они би републику! Изгураће своје, видећеш!”

„Како је онда!?”

„Шта?”

„Пожар!”

„Да се каже да су интервенисали”, скине капутић, заврне рукаве, открије маљаве подлактице. „Игуманија прича, кад су почели да *īase*, ватра шикнула још горе. Друга цистерна стигла тек око седам. Ај’ што касне! – мисли да су и долили на ватру. Да се додворе шиптарима. Да ови престану да тресу кавез. То се ради.”

„Велиш?”

„Све ти јасно, мој Војине.”

„Боже нам помози!”

„Да ја, сад овде, не смем ни да се прекрстим?! Због крста! Како је кренуло, све ће нас отерати. Ето видећеш!”

Огрнут, прикупивши се у раменима, с рукама на леђима, Војин откорача Кузмановићу. Историчар уметности и хоровађа згрбљен пиљи у неверици.

„Јуче доградили просторију. Само што је под кров стављено”, из групе иза рекну.

„Седамнаести век”, осврне се Кузмановић. „Хиљадупетстошездесете обновио Макарије”, усправљен ће.

Бледо одело, гланц-црне манжетне. Кицошки мундир на пећанском хоровађи кадром да разлучи све меандрично преплитање времена. Текстуру камена, стабла, крова, гравура, вињета. Све те измрљане боје, сивкастозелене, беличастосмеђе нијансе. Границу прошлог и садашњег; јасну, неизбрисиву попут линије поплавног водостаја. Тамо где лаик види зид, стазу и прозор, за њега органски пулсира питеорескна мена трајања, на сваком месту другачија озрака, попут термовизије при ноћном осматрању. Анђеоском прозорљивошћу, ваљда да разуме, познаје, прошлост прозире у будућност, очуваће ту ретку духовну бистрину, коју не загади мутљаг комуне, хибридни дух братства и јединства. Дан-данас на Косову и Метохији опстају потомци оних којима звезда жртвеног просветљења озрачи ген. Ти који знају где на припрати опипљиво престаје петнаести век, где је крто започет осамнаести, прашкасто намрвљен дванаести, а где су ровашни зидови храма из четрнаестог. Памте да у бешумној агонији вегетира и шем-дуд, засађен руком архиепископа Саве II, сина Стефана Првовенчаног. Данас тркљама подупрте гране крошње као да притишће неуједначено дејство гравитације, негде су скврчене, извитоперене, избиле као старачке гукe, понегде опет попут циновске, фосилизоване пузавице. Коленовић га донео, по предању, са ходочашћа у Свету земљу, другом половином тринаестог века. Памти се и да је Арсеније III Чарнојевић под њим већао с главешинама о збегу пред Турцима, покренувши пре више од три века Сеобе.

„Гасимо ватру. Обузима, шири се. Летимо! Параскева и Дамаскин, Ђорђе, сестринство”, плачним гласом приђе мати Февронија. „У храм! Носите, носите!”, махне игуманија.

Две сестре подаље од ватре на рукама однесу големи навоњ. Десно од конака, каменом ушивеном стазом, пређу до храма.

„Долетели Станко и Радоман, онај крупни, Јован! Из Насеља. Вади ризницу! Шкрињу, књиге! Не мо'ш све! Дамаскин, Дамаскин! Сам Бог га послао. Изгорела би!”, заврти главом. „Извуко ме из ватре! Сруче се греде, таван, нисам имала ђе. Готово!”, плесне склопивши дланове под браду, леполики образ чељадета чврстог погледа, без бора. „Дођоше ватрогасци! Како упере црево, ватра се разбукти још више. Ето, својим очима гледам. Људи, прикључите на наше чесме! Па ето и Бистрице! – кажем им ја”, тише ће занемоћаваши, „као да нисам ништа рекла”, клонувши рече. „Траже да потпишем – да смо га ми запалиле. Своју кућу?! Саме је саградиле! Каже овај један: *Ћуји да те Бистрица не однесе!* Ето ти!”, неверицу праметне у гримасу бола. „Молити се! Само се молити”, узвикне усправљена. „Треба да се молимо. Сви! Бог да нам помогне.”

Кад њих неколико крене храму, за њима пође и Војин.

Зидови припрате овде-онде црвени од накрњене цигле, стубови једва видљиви у магли времена. Ромбоидна окна. Траг осликаног лука; под њим у старини стражили српски патријарси. Витки стубови првосаграђене, посрнуле конструкције из XIV века, најпростије зазидани у XVI, светлописани, данас у малтер потонулим фрескама. Подупрта да се не уруши, припрата је притом наружена, лишена елеганције почетне замисли. Претпоставимо ли да храм има своју персону, онда се она овде испољила дијаболично. Рецимо да је то једно, у основи крхко створење, анђеоске лепоте, које је временом, под навалом и притиском невоља, у самоодбрани развило, испољило ружњикав али функционалан оклоп.

Но, чим се ступи у припрату, утисак ће омекшати угодно мистични приказ. Порозне боје и време умешани варљивим светлוצањем, кроз небовидно окно, снопом светлости, као кинопроектор, емитује фрескопис светаца – вечно бдење. Светлопис зрака Духа, сакрални холограм. У дубини тиња црвенкасти мермер сасуда крстионице. Зидове, свод, затомиле фреске на мркоплавој позадини, као потиснуто сећање претпостављене душе храма. Од улаза десно лоза Немањића, у слици, украшена врежом. Горостаси што окаменише ову богомољу. Посветили је голоруки, на пустопољини, шибани, гребани пескохрапавим ветром. Досањали храм, плам-сало светилиште, да изрезбарен, опцртан орнаментом светли у архимраку Проклетија. До улаза у цркву Светих апостола, мермерни трон светог Саве. Празан.

Унутра, пред иконом Петра и Павла жубори молитва. Распршени глас сестринства, без снаге да надахне, обремени простор. Жалобни пој, пламичак на хукнулој промаји еона. Промислу је

ваљда тако, да родоначалник у вери, крепки ревнатељ стреми Богу градећи, грмећи снагом. И да његови данашњи покржљави епигони опстати могу тек, како апостол рече, ако их Господ љубављу придржи. Ако и таквих још има, то су онда ови који долетеше у ову рустичну кошницу, који у људској немоћи дишу кроз молитву. Нараштај недостојан баштине исклесане мачем; блед до невидљивости, опстаће само осовљен на Бога, као лоза на чокот.

3.

Војину лицем клизне мисао. Клањајући, унатрашке ће из сумрака припрате, на светлост окађену паљевином.

Покрај узројених униформи, мантија, патролних кола, туткања цистерне. Авет-мисао гони на асфалт, узбрдицу, ка станици, кући.

Успоривши на кривини испред брда, умири дахтање, ослушне. Стајалиште је пусто, ни трага оној тројици.

„Изгоре конак у патријаршији”, продахће Живки чим пристигне.

„Мати блага!”

„Веле подметнуто.”

„Боже нам помози, шта ће још да нас снађе?!”, плесне длановима под браду.

„Кад се враћа?”

„Ко?! Па исто. Бранка? Чек-чек, рекла ми. Јоој! Ма сетићу се!”

„Један је”, Војин провери ручни сат.

„Биће са Смиљом, гледа хаљине за матуру.”

Сејући ђоном кошевину, отабана у најдаљу собу, на врх ормара напипа револвер у кутији. Пре но га задене остраг за кајиш, загрне се сакоом, у ходу репетира, избаци метак, набије палцем у шаржер, подбије га у дршку дланом.

„Одо пред њу”, Живка га, бришући руке о кецељу, испрати тупим погледом.

Извириће затим Војин низ друм, смакнути качкет и сако, испасати кошуљу да прикрије тетејац.

Беше то зимус, морао по Бранку у суседно насеље. Њој, Српкињи, једином путнику за Левоше, шофер Албанац не хтеде стати. Причекала стишћући рукохват до предњих врата, сишла тек тамо где је имао сићи и Шиптар.

Цестом никог. Пурпурна маглина промине изнад брда. Тек што се Војин примирио, гавран гракне с ораха. Покренут тим, узврполи се опет, закорача тамо-амо.

Ако до сада ниједна брига и није дохватила дубину радио-активног ока, ако му не помрачи ведрину, урођену синовима косов-

ских витезова, јутрошња искушења почеше да урезају неуронску стазу неизбрисиве трауме.

Уто забруји, издаље, иза кривине. Несигуран да л' аутобус, пружиће корак низбрдицом, у сусрет. Тркне назад, чим наслути модру шасију. Одбацивши качкет и сако, већ кроз прљава стакла и одблесак назре силуете без лица. Учини се да аутобус неће стати. Руком је остраг напипао револвер, кад загрцнут крш укочи. Високотонски зашишта компресија.

„Отварај!”, потпомогне трзајући, да се лептир-врата раздвоје.

На степенику више њега Петко Лукић, комшија прекобрда, сад први од њих пар за излазак, прикачених на рукохвате. Војин окрзне погледом носатог шофера, што искежен, подбочен о волан, кроз прозор отреса цигарету.

„Ће си се запутио”, закрча Петко.

„Виде ли моју Бранку?”, Војин насрне.

„Тата!”, зачу се остраг, из шарага.

„Тата, шта се десило?”, пробиће се њему.

„Добро је, добро је!”

„Али, што си – тако?”

„Брано”, кмекну, „запалише нам патријаршију!”

„Како?”

„Злотвори”, шкргутне.

„Таата”, загрли га. „Чекају”, очима ће му да остали путници чекају. Сви без гласа на њих трепћу. „Сиђимо. Ајде, полако. Полако.”

С њим ће подруку до клупе. Климне тужно згрбљеном комшији Лукићу, да је све у реду.

„Да идемо за Београд? Код Милоша. Сви!”, зграби јој руку, обујмивши их шакама у свом крилу.

„Чекај, тата. Види! Капа, сако.”

„Преселићемо се!”

„Добро, видећемо. Само се смири.”

„Да се селимо, Брано. Код Милоша.”

Три крупна, грлата гаврана слете на орах до станице. Закле-пећу крилима љуљајући се на штрчалом суварку. Уследи тишина у којој се Дојчиновићи одгегају узбрдицом кући.